

No: 612 – Mahreç İşareti

ADYAMAN TUT DUTU

Tescil Ettiren

TUT İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 18.09.2019 tarihinden itibaren korunmak üzere 30.11.2020 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 612
Tescil Tarihi	: 30.11.2020
Başvuru No	: C2019/129
Başvuru Tarihi	: 18.09.2019
Coğrafi İşaretin Adı	: Adıyaman Tut Dutu
Ürün / Ürün Grubu	: Dut / İşlenmiş meyve ve sebzeler ile mantaralar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Tut İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Zübeyde Hanım Caddesi Reşadiye Mahallesi Hükümet Konağı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Tut ADIYAMAN
Coğrafi Sınırı	: Adıyaman ili Tut ilçesi
Kullanım Biçimi	: Adıyaman Tut Dutu ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Adıyaman Tut Dutu ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Adıyaman Tut Dutu, Toros Dağlarının devamı olan Akdağların eteğinde bulunan Tut ilçesinde yetiştirilen *Moraceae* familyasından *Morus* cinsi ağaçların meyvelerinin kurutulması sonucu elde edilir. Ürün, coğrafi sınırdaki uzun yıllardır yapılan dut yetiştiriciliği sebebiyle edinilen tecrübeler sonucu geliştirilen üretim yöntemleri ile ünlüdür.

Dut meyveleri çabuk bozulduğundan, kurutularak saklanması gerekir. Adıyaman Tut Dutu, serin yaz günlerinde ağaçların altında toprak üzerine serilen fileler üzerinde kurutulur ve kurutma işlemi toprakta tamamlandığı için kendine has toprak aroması içerir.

Üretim Metodu:

Fidan üretimi:

Coğrafi sınırdaki bulunan yabani *Morus* cinsi ağaçlardan mart ve nisan aylarında alınan tek yıllık çelikler, daha önceden %25 kum, %25 hayvan gübresi ile %50 topraktan oluşan harmanlanmış arıkların içine 5x5 cm aralıklarla 20-25 cm derinliğinde dikilir. Çelikler sık şekilde dikildiği için arık sulama yöntemi kullanılır. Çelikler yaklaşık olarak 1,5 - 2 yıl süre sonunda 1 m boyuna ulaşır ve bu boya ulaşana kadar yaz aylarında 10 günlük aralıklarla arıkların içi tamamen su ile dolacak şekilde su verilerek sulama yapılır. Bununla birlikte ilkbaharda çapalama ile yabani ot ayıklaması işlemleri sürdürülür.

1 m boya ulaşan fidanların üzerine temmuz ayının ilk iki haftasında, coğrafi sınırdaki Adıyaman Tut Dutu üretimi için yetiştirilen ağaçlardan alınan materyaller "T göz aşısı" veya "yarma" yöntemlerinden biri ile aşılanır. Aşı materyalinin tek yıllık sürgünlerden alınması çimlenme hızını ve aşı başarısını artırır.

Dikim:

Dikim yapılacak arazi bir yıl önce tesviyesi yapıldıktan sonra iki kat derin pulluk ile sürülür. Dikimden 6 ay önce dikim çukurları; 50 - 80 cm derinliğinde ve 80 cm çapında, 8x8 m veya 10x10 m aralıklarla açılır. Çukurların içerisinden çıkarılan toprak üst ve alt olarak ikiye ayrılır. Dikim çukurlarının içerisine 2 kg hayvan gübresi katılarak 6 ay dinlendirilmeye bırakılır. Fidanlar, toprağa nisan ayında dikilerek daha önce aynı çukurdan çıkarılan üst toprağın çukurun dibine ve alt toprağın çukurun üstüne gelmesi ile organik maddece zengin üst toprağın bitki kök gelişimini hızlandırması sağlanır. Dikim işleminin ardından bitki kök bölgesine can suyu verilir.

Yıllık bakım işlemleri:

Bitkilerin sulanmasında en etkili yöntem damlama sulama olmakla birlikte, kontrollü bir şekilde salma sulama yöntemi de uygulanabilir. Damlama sulama sistemi ağaç veya fidan iz-düşüm çapına göre aylık olarak günde 4-12 saat arasında değişebilmekte olup hava sıcaklığı ile orantılı olarak artırılabilir. Meyvede kararmaya yol açarak kalite kaybına sebep olabileceği için sulama, hasattan bir ay önce durdurulmalıdır. Hasadın ardından sulamaya devam edilir.

Toprak, ilkbahar ve sonbahar aylarında yüzeysel olarak sürülür. Köklerin zarar görmesini engellemek amacıyla bu işlemde kazayağı kullanılır. Kök diplerine uygulanan çapalama yöntemiyle yabancı ot mücadelesi

yapılır. Tarlada yağmur veya sel suları ile bozulacak zemin tesviyesi için sonbahar sürümleri yeterli olur. Sonbaharda ise sıra aralarına hayvan gübresi atılarak yapılan sürümle toprağın organik madde ihtivası tamamlanmış olunur. Bunlarla birlikte iki yılda bir taş toplama ile tarla temizliği de yapılır.

Adıyaman Tut Dutu yetiştiriciliğinde coğrafi sınırdaki bulunan arazilerin verimleri yüksek olduğu için ağaçların kök dirençleri yüksek ve hastalık indeksi oldukça düşüktür. Dut ağaçlarında görülen sinek larvası ve akarlar ile ise kök kireçlemesi yöntemiyle mücadele yapılır.

Hasat

Beş ile altı yaşına ulaşan ağaçlar meyve vermeye başlayarak bu ağaçlardan 4 - 5 kg ürün elde edilir. Ağaçlar en yüksek verime 15 - 20 yaşları arasında ulaşmakta olup 100 - 120 kg ürün alınabilir. Haziran ayında meyveler olgunlaşmadan bir hafta önce ağaç diplerine "melefe" olarak bilinen kumaştan üretilen ağ şeklindeki 4x8 m veya 5x10 m ölçülerinde bez örtüler serilir. Meyvelerin kendiliğinden olgunlaşarak bezlerin üzerine düşmesi beklenir.

Kurutma ve depolama

Örtüler üzerine dökülen dutlar, meyve öz suyunun ağaç gölgesinde yavaş bir şekilde uçurulması sonucu meyve iç suyunun meyvede kalmasını sağlayan ve buruşturma olarak bilinen yöntemle 3 - 4 gün süreyle kurutulur. Buruşturma işlemi sonucunda kendine has yumuşaklık, % 15 - 20 arası nem ve koyu sarı renk özelliklerini kazanan meyveler ağaç altında serili örtüler üzerinden alınır. Toplanan meyveler, altlarında ve birbirleriyle temas eden yüzeylerindeki kurumayan kısımların da kurutulabilmesi için sergi yerlerinde örtüler üzerinde günde iki kez alt-üst yapılacak şekilde 2 - 3 gün süreyle tekrar kurutulur. Kuruması tamamlanan dutlar; % 20 - 30 oranında nem ve 15 - 20 °C sıcaklık koşullarında, karanlık ve serin yerlerde 1 ay depolanabilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Meyveleri çabuk bozulan *Morus* cinsi ağaçlardan elde edilen Adıyaman Tut Dutunun, kendine has kurutma yöntemi nedeniyle Tut ilçesi ile arasında ün bağı oluşmuştur. Bu sebeple Adıyaman Tut Dutunun fidan üretimi dışındaki tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleşmelidir.

Denetleme:

Denetimler; Tut İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinatörlüğünde ve Tut Belediyesi, Tut Ziraat Odası, Tut İlçesi Dut Yetiştiriciler Birliği ve Tut İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden konuda uzman birer kişinin katılımıyla oluşan dört kişilik denetim mercii tarafından yapılır.

Denetim mercii düzenli olarak her yıl bir defa haziran - ağustos aylarında; fidanların uygunluğu, dutların coğrafi sınırdaki yetiştirilip yetiştirilmediğini, özellikle kurutma yöntemi olmak üzere üretim metoduna uygunluğu, Adıyaman Tut Dutu coğrafi işaretinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğunu; kontrol eder. Denetim mercii ayrıca gerek görülen hallerde ve şikâyet üzerine her zaman denetim yapar.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.